

[Formanden.]

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om et skibsfinansieringsinstitut.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om personnavne.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udbygning af det store københavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg.

Mødet hævet kl. 17<sup>25</sup>.

## 69. møde.

Torsdag den 27. april kl. 13.

**Formanden:** I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker mundtligt at fremsætte:

*Forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).*

I skrivelse af gårs dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om afslutning af en traktat mellem Danmark og Island om overførelse af dele af Den arnamagnæanske Stiftelses håndskrifter til forvaring og forvaltning af universitetet i Reykjavik.*

I skrivelse af gårs dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af den under 27. marts 1961 i Helsingfors undertegnede over-*

*enskomst om dannelse af en sammenslutning mellem medlemsstaterne i Den europæiske Frihandels-sammenslutning og republikken Finland med tilhørende protokol om overenskomstens anvendelse på fyrstendømmet Liechtenstein.*

Uden for dagsordenen har den højtærede undervisningsminister ordet for at fremsætte det for hans vedkommende anmeldte lovforslag.

**Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen):** Jeg tillader mig herved for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).*

Den arnamagnæanske Stiftelse omfatter de håndskrifter og arkivalier, Arne Magnussen indsamlede væsentligst i Island, men for en del også i Danmark i de sidste år af sekstenhundredtallet og de første årtier af syttenhundredtallet.

Ifølge det af Arne Magnussen og hans hustru den 6. januar 1730 oprettede testamente tilfaldt alle Arne Magnussens bøger og papirer, både trykte og skrevne, efter hans død Københavns universitet i forbindelse med oprettelsen af et legat for hans efterladte midler.

Allerede 7. januar s. å. afgik Arne Magnussen ved døden. Legatet trådte straks i kraft, men først den 18. januar 1760 konfirmeredes fundatsen for legatet, hvorunder håndskriftsamlingen er indbefattet.

Allerede inden Arne Magnussen begyndte sin indsamlingsvirksomhed, havde kendskabet til og interessen for den skat af håndskrifter, som i tiden fra begyndelsen af det 12. århundrede og op til reformationen var skabt og opsamlet i Island, bredt sig i Norden.

Kong Frederik den Tredje, som havde videnskabelige interesser og var en stor bogsamler, erhvervede i 1650'erne og 1660'erne dels ved køb, dels ved gave adskillige håndskrifter, herunder de 14 såkaldte skindbøger, som nu udgør en del af det kgl. biblioteks ældste håndskriftsamling, medens andre islandske håndskrifter findes i bibliotekets lidt yngre samlinger.

Danmark er på denne måde kommet i besiddelse af en anseelig samling islandske

[Undervisningsministeren.]

håndskrifter og arkivalier. Dette er sket på et tidspunkt, da Island udgjorde en del af det danske rige, og dette forhold har været medvirkende til, at så væsentlig en part af den islandske håndskriftskat nu befinder sig i Danmark.

Håndskrifterne er islandske nationalklenodier, skabt ved en litterær stordåd. De er så godt som de eneste bevarede mindesmærker fra Islands gamle storhedstid.

Island er nu igen en selvstændig stat, som kan se tilbage på en tusindårig kultur. Men Island ejer kun få fortidsminder. Det er da forståeligt, at man fra islandsk side nærer stærke ønsker om at komme i besiddelse af landets nationale storværk.

Udviklingen i vore dage går i retning af stadig øget samvirke over landegrænserne. Dette må først og fremmest gælde mellem folk, der står hinanden så nær som de nordiske. I stigende grad må de nordiske lande stå sammen. Skal talen om broderskab og folkeligt og kulturelt fællesskab i Norden ikke blive tomme ord, må der vises tolerance og hensyntagen, når praktiske spørgsmål af betydning for de enkelte nordiske lande skal ordnes. Kun ved gensidig forståelse og agtelse knyttes båndene mellem nationer.

Det ville være lidet stemmende med nordisk samfølelse og med de mange bestræbelser, der udfoldes de nordiske folk imellem på så godt som alle områder, om man ikke søgte at bringe uoverensstemmelsen angående håndskrifterne ud af verden — et spørgsmål, som igennem et langt åremål har været årsag til megen bitterhed.

Det må erkendes, at der efter dansk initiativ og på dansk bekostning er udført et stort udgivelses- og oversættelsesarbejde vedrørende de islandske håndskrifter, og at der stadig ydes en meget betydningsfuld indsats i det danske arnamagnæanske institut.

Dansk videnskab har stor ære af sit virke på dette område, og jeg respekterer og forstår de følelser, der råder hos viden-

skabsmændene og deres medarbejdere, som med stor nænsomhed og kærlighed har været om de historiske værdier, der var overgivet i deres varetægt. Disse mennesker skylder vi alle stor tak. En gave får imidlertid først sit egentlige værd, når der fra giverens side bringes et offer, og det er også tilfældet her.

Det må erkendes, at vilkårene for denne forskning i Danmark bliver ringere, når en væsentlig del af håndskrifterne føres til Island. Men det må samtidig siges, at håndskrifterne dog ikke går til grunde. Island vil i dag kunne opbevare håndskrifterne på fuldt betryggende måde, og den videnskabelige interesse, islændingene vil have i at dyrke denne deres nationale arv, vil være meget betydelig.

Håndskrifterne eksisterer desuden stadig for dansk videnskab. De kan mikrofilmes og vil blive det før afleveringen. De vil til stadighed kunne lånes. Der vil i den traktat, som skal bekræfte udleveringen, blive taget forbehold angående benyttelse henede i et langt åremål af håndskrifter, som er nødvendige for udarbejdelsen af den oldislandske ordbog, som der for tiden arbejdes med. Endelig vil danske forskere kunne studere håndskrifterne i Island, hvortil vejen i dag ikke er så lang som i tidligere tider. Med god vilje fra begge sider vil der kunne komme et udmærket og frugtbart samarbejde i stand mellem København og Reykjavik.

Jeg mener derfor, at det over for dansk videnskab kan forsvares at udlevere den islandske del af de danske håndskriftsamlinger.

Der findes i den arnamagnæanske samling og det kgl. biblioteks samlinger en del håndskrifter, som er rent danske, eller som vedrører andre forhold end islandske. Disse håndskrifter bør bevares i Danmark. Udleveringen omfatter efter lovforslaget, hvad der er forfattet eller oversat af islændinge, og som ved sit indhold er af interesse for Island.

Den eneste undtagelse fra dette kriterium er afgivelse af enkelte repræsentative

[Undervisningsministeren.]

værker, som af Island omfattes med særlig veneration, nemlig Flatøbogen og Den ældre Edda. Til gengæld beholdes i dansk besiddelse Snorres Edda — Den yngre Edda — og Njals Saga.

Den således foreslåede ordning vil medføre en afgivelse af meget anselig karakter såvel kvalitativt som kvantitativt, og Island vil herved komme i besiddelse af sin kulturarv.

Der har været foretaget en skønmæssig gennemgang af de danske håndskriftsamlinger, og det er i lovforslagets bemærkninger anført, hvorledes den foreløbige talmæssige opgørelse af den islandske del af samlingerne stiller sig. Før end udleveringen kan effektueres, må en nøjere sagkyndig prøvelse finde sted med deltagelse af såvel danske som islandske videnskabsmænd. De tvivlsspørgsmål, som måtte opstå, foreslås henlagt til afgørelse af den danske statsminister efter forhandling med den danske og den islandske undervisningsminister.

Det resultat, som herefter nås, må være endeligt og uigenkaldeligt, således at der ikke i fremtiden kan rejses noget krav om udleveringer til Island fra danske samlinger eller arkiver. En bestemmelse herom vil blive optaget i den traktat, som foreslås indgået mellem de to lande angående sagen. I traktaten vil i øvrigt blive truffet bestemmelse om de praktiske forhold vedrørende udleveringen.

Da den foreslåede afgivelse af håndskrifter er af så omfattende karakter, og da afgørelsen af Danmarks og Islands mellemværende i denne sag er af så indgribende betydning for begge lande, har regeringen anset det for rigtigt, at spørgsmålet afgøres ved en i lovsform truffen beslutning.

Det er mit håb, at folketinget vil dele regeringens syn på denne sag og føle det som et billighedshensyn, Danmark skylder Island, at imødekomme dets ønsker om håndskrifternes udlevering. De islandske håndskrifter bringer bud om et lille folks tusindårige kultur, som har beriget hele verden. Danmark, som selv er så rigt på nationale minder, må i nordisk samfølelens ånd have råd til at hjælpe Island til generhvervelse af dets storladne nationale arv.

Jeg anbefaler lovforslaget til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.

**Formanden:** Eksemplarer af det fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

*Skriftlig fremsættelse af forslag.*

**Udenrigsministeren (J. O. Krag):** Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om afslutning af en traktat mellem Danmark og Island om overførelse af dele af Den arnamagnæanske Stiftelses håndskrifter til forvaring og forvaltning af universitetet i Reykjavik.

Vedrørende forhistorien til traktaten, som det er hensigten snarest at undertegne her i København, tillader jeg mig at henholde mig til undervisningsministerens udtalelser i forbindelse med fremsættelsen af forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse). Idet jeg henviser til bemærkningerne til forslaget, vil jeg gerne fremhæve, at det i udkastet — med hvis tekst den islandske regering er indforstået — utvetydigt fastslås, at Islands regering betragter spørgsmålet om overførelse til Island af de i Danmark beroende håndskrifter og andre nationale mindesmærker af enhver art som endeligt afgjort. Endvidere vil jeg påpege, at traktatens bestemmelser er således udformet, at der ikke griebes forstyrrende ind i arbejdet med udarbejdelse af en ny islandsk ordbog, idet visse håndskrifter forbliver her i landet i det omfang, deres fortsatte tilstedeværelse anses for nødvendig for arbejdets tilendebringelse, dog ikke ud over 25 år. Jeg anser det endelig for værdifuldt, at der i traktaten er optaget en bestemmelse, der sikrer den gensidige adgang til lån af håndskrifterne i det omfang, der er brug for dem i den videnskabelige forskning.

Ud fra ønsket om at bekræfte og bestyrke det gode forhold og den nordiske samfølelse mellem Danmark og Island anbefaler jeg hermed traktaten til det høje tings velvilje og hurtige behandling.

Endvidere har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af den under 27. marts 1961 i Helsingfors undertegnede overenskomst om dannelse af en Sammenslutning mellem medlemsstaterne i Den europæiske Frihandlssammenslutning og republikken Finland